

Arastu Habibbeyli : Altay Teorisinin Gizemleri

Uzun yıllar hem Sovyet tarih bilimciliğinde hem de bazı Batı bilimsel çevrelerinde Türklerin Ana vatanının Altay dağlarının eteği olmasına ve onların yaşadıkları diğer yerlere göçmen olarak gelmiş olmalarına ilişkin bir sav baskın olmuştur. Bu görüşün temelinde ise, Türk dillerinin Altay dil grubuna ait olması, Türkler hakkında günümüzde mevcut olan ilk yazılı kaynakların Orhun-Yenisey havzasında bulunması ve tarih biliminin tarihin bu aşamasından önceki dönemleri aydınlatmaya gücünün yetmemesi etkenleri duruyor. Söz konusu bu teoriye esasen, eski dönemde Türkler Altay dağıyla Yenisey nehri civarında yaşamış ve “halkların büyük göçü” sonucunda Doğu’dan Batı’ya doğru hareket ederek yerleşmişler. Bu durumda ise Kafkasya’da, Anadolu’da, hatta Orta Asya’da dahi Türkleri göçmen halk olarak görüyorlar.

Batı araştırmalarının çoğunda Türk uygarlığı ayrıca bir uygarlık ögesi olarak kabul edilmiyor. Bu yaklaşım Avrasya’da büyük bir coğrafyada tarihin tüm aşamalarında yaşamış Türklerin tarihini tamamen farklı mecraya yönlendiriyor. Türklerin Altay, Sibirya çevresinden başka tüm yerlerde göçmen olduğuna ilişkin teori eski tarihte Türk kültürel mirasını tamamen inkar ediyor. Bu yaklaşımın bilimsel esaslarını oluşturmak için “Altay miti” yaratılmıştır. Fakat çağdaş tarihi araştırmalar Altay teorisinin sırlarını açmaya olanak sağlıyor. Biz de bu yönde bazı karanlık konulara açıklık getirmeye çalışacağız.

Bilindiği gibi, uygarlık kavramına bilimsel yaklaşım ilk kez Avrupa’da oluşmuştur ve şu anda bu alanla daha ziyade Batılı ülkelerin araştırmacıları uğraşıyorlar. Batılı araştırmalarda ise tarihin en eski döneminden günümüze kadar kendine özgü maddi – manevi değerlerini koruyan Türk uygarlığını görmezden gelindiği görülmektedir.

Samuel Huntington uygarlıkların çeşitliliğini din ve dille ilişkilendiriyor ve bu iki unsuru tüm uygarlık veya kültürlerin başlıca unsurları olarak görüyor (1). Bu açıdan yaklaşılsa

dahi, Türk uygarlığı bağımsız unsur olarak görülebilir. Zira Türk dilleri grubu ayrıca bir dil grubudur. Uygarlığının özelliği ise sadece bir etniğin değil, birbiri ile akraba olan çeşitli halkların dilinin olmasıdır. Yani, birbiri ile akraba olan birkaç dil ailesinin – Oğuz, Kıpçak, Bulgar vb. mensuplarını birleştiriyor. Dinle ilgili ise belirtmeliyiz ki, şu anda birçok Türk halkları İslam dininin mensuplarıdır. Bununla birlikte, Türk halkları tarihin çeşitli zamanlarında Tanrı (eski Türkler), Musevi (Hazar Kağanlığı), Hıristiyan – Nesturi (Uygur Kağanlığı) olmuş ve bu dini değerleri kendi kültürlerinde yansıtmışlardır.

Genelde Türk uygarlığı için Tek Tanrılılık temel özelliklerden biridir. Bu İslam'dan önce de böyle olmuştur, İslam çerçevesinde de kendini göstermektedir. Türklerin monoteist dini inancını İslam'la bağdaştırmak doğru değildir. Hatta Türk inanç sisteminde Tanrıcılığın İslam'ın daha hızlı kabul edilmesine revaç verdiğini söylemek mümkündür.

Türk halklarının inançlarında Tanrı esas yer alır. Tarihin çeşitli dönemlerinde ayrı-ayrı Türk halkları İslam, Hıristiyanlık, Yahudilik, Budizm, Tanrıcılık, Mecusilik, Şamanizm, Animizm gibi din ve inanç sistemlerine tapmışlardır. Fakat özellikle vurgulanmalıdır ki, eski dönemlerden beri Türk halkları tek Allahlı dini tercih etmişlerdir. Zaman-zaman dış müdahaleler yüzünden Türklerin dini inancında farklı etkiler olsa da monoteist dini inanç Türkler için daima belirleyici olmuştur. Bu özellik ise Türk uygarlığı mensuplarını bugün dahil olduğu İslam dini çerçevesinde dahi diğer mensuplardan (Arap, İran, Malay) tamamen ayırmıştır.

İslam'a kadar olan Türk dini inancında ve genel olarak Türk dini inanç sisteminde Tanrıcılık (bazen «Gök Tanrı» dini de deniyor) öncül yer tutmuş ve bir temel işlevi olmuştur. Hun,

Göktürk Kağanlıklarında esas olan bu dini inançta kutsal varlıklar, tabiat güçleri, babalar kültü olsa da yeri-göğü yaratan en yüce varlık “Gök Tanrı” olarak kabul ediliyordu. Bu dini inanca esasen Tanrı en yüksek varlık olmuş, evreni yaratmış ve semavi mahiyeti olduğu için Gök Tanrı adlandırılıyordu.

Türk uygarlığına ayrıca kültürel öge olarak bakılmamasının temelinde şu anda dünya biliminde tercih edilen bir takım olguların gerçeği yansıtmaması duruyor. Kanaatimizce, bu yöndeki büyük sorun Türklerin Ana vatanının Altay bölgesi olması ve tüm diğer yerlere buradan göç etmesine ilişkini uyduruk savlardır.

Mevcut coğrafi yayılma alanı açısından çeşitli Türk halkları Doğu’da Lena nehri havzasından, Altay dağlarından, Büyük Çin Seddi’nden, Hindikuş dağlarının Afganistan sınırlarından Batı’da Akdeniz kıyılarına, Kırım’a, Moldova’ya, hatta biraz daha Batı’ya doğru Romanya’ya kadar, Kuzeyde Sibiry’a’dan başlayarak Güneyde İran körfezine, Dicle ve Fırat nehirleri havzasına kadar büyük bir coğrafyada yaşıyorlar. Yayıldığı bu geniş coğrafyanın birçok yerinde Türkler yerli halklardır. Uzun süre bilimsel edebiyatlarda, Türkler Altay – Uzak Doğu kökenli halk olarak görülmüş, diğer bölgelerde ise onları göçmen olarak tanımlamışlardır. Bu tür yaklaşımı daha ziyade Kafkas ve Anadolu Türklerine yaklaşımda görüyoruz. Fakat son araştırmalar bir daha kanıtıyor ki, bu yaklaşımlar önyargılı ve tarihi sahteletirmeye yönelmiştir. Türkler Ön Asya ve Kafkasya’da ilk nesil uygarlık mensuplarındandır ve bu, çok sayıda olgularla kanıtlanmıştır. Türklerin Ön Asya’da en eski tarihten günümüze kadar yerleşik olması ve

bölgede önemli etkiye sahip olmasıyla ilgili sunulan savlar bugün tarih sahnesinde kendi izini koruyor.

Biz bunu Ön Asya'da (Anadolu'da) birinci nesil uygarlık mensuplarından olan Asur devletinin ve Asurların bölgede mevcut kalıntıların örneğinde de açıkça görüyoruz. Tarihten bellidir ki, Asur devleti bu bölgede Sümer, Babil, Hitit, Elam devletleriyle beraber eski Mezopotamya uygarlığının önemli merkezlerinden biri olmuştur. Yüksek devlet geleneği, yazı kültürü, şehir uygarlığı bu devletin ve buna uygun olarak baskın dil işlevinde Asur dilinin bölgedeki nüfuzunun habercisidir. Bu durumda, passionerlik dönemini yaşayıp bitirmiş olsa dahi, Asurların dini ritüel dili olarak kabul ettikleri dilin mensuplarının bu bölgede en az Asur devletinin yaşıtı olmasının habercisidir.

Türk araştırmacı Recep Albayrak Hacaloğlu "Türkmen ve Asur Kiliselerinde Okunan Türkçe İlahi Metinleri" adlı kitabında bu konuya açıklık getirmiştir. Kitapta Irak – Kerkük Türkmenlerine ait 9 ilahi metin, Güney Azerbaycan'ın Urmiye bölgesinde yaşayan Asurların Keldani – Katolik Kilisesine ait Azerbaycan Türkçesinde 6 metin sunulmaktadır. Yazar yazıyor ki, Sami kökenli eski bir dilin çeşitli şivelerinde konuşan Keldani (Katolik), Nesturi ve Yakubî mezheplerine bölünen Asurlar Azerbaycan Türkleriyle yüzyıllardır devam eden kültürel – dilsel ilişkilerin sonucunda Keldani – Katolik Kiliselerinde kendi ilahilerini de Azerbaycan Türkçesinde okuyorlar (2). Dikkate almak gerekiyor ki, Azerbaycan dili tarih boyunca asla dini tören dili olmamıştır ve Azerbaycan Türklerinin İslam'ı kabul ettikten sonraki dini dili esasen Arapça olmuştur. O zaman şu kanaate varabiliriz ki, Asurların passionerlik dönemini bitirdikten sonra zayıflamış eski kültürünün sadece kendisiyle beraber bu bölgede mevcut olan halkın dilini kabul etmesi mümkün görünüyor. Bu ise en azından Milattanönceki binyılda bu bölgede Türklerin yaşamasının habercisidir ve Ön Asya'da Türklerin gelme değil, birinci nesil uygarlık mensuplarından olduğunu iddia etmeye esas veriyor.

Kanaatimizce, Altay teorisi Türk uygarlığının oluşma ve gelişme aşamalarına ilişkin asıl gerçeklerden çok uzaktır. Türkiyeli araştırmacı Osman Karatay Altay teorisinin Avrupalıların yüksek ırk iddiasına hizmet etmesine ilişkin bir varsayımı ileri sürmektedir. Yazar yazıyor ki: "Dünyada kültürün vatanının Doğu olması muhakkaktır. Avrupalılar ise kendilerinin başkalarından kat-kat yüksek kültürel mirasa sahip olmasını kanıtlamaya çalışıyorlar. Yunan ve Romalılar Avrupa'nın kan ve kültür açısından babalarıydı. Ama onlar da her şeylerini Orta Doğu'dan almışlardı. Bu hususta kendilerini Hint ve İran'la ilişkilendirmeye çalışıyorlar. Böylece, Hint ve Avrupa halklarının tek ırk temsil etmesine ilişkin uydurma bir efsane başlamıştır.

Hint – Avrupa ırkının şimdi olduğu gibi tarihi geçmişte de hem üstün, hem de medeni olduğu daire uydurdu. Orta Asya da dahil olmak üzere Hindistan'dan Avrupa'ya kadar büyük bir kuşak tüm kültürel mirasıyla beraber onlara verilmişti. Bu toprakların ezeli sahibi Türkler için ise bir yurt aramak gerektiğinde ise onlara Sibiry'a'nın ta öbür ucundan bir yerler uygun görüldü" (3). Böylece, bizim de kanaatimiz şudur ki, Altay teorisi aslında Hint – Avrupa mitinin gerçeğe benzetilmesi için ortaya atılmıştır.

Gerçekten büyük göç sonucu Türk boyları Doğu'dan Batı'ya doğru hareket etmişlerdir. Fakat bu hangi tarihi döneme aittir ve neden özellikle Batıya doğru? Bu büyük göçün temel nedeni iklimin değişmesi, yani oluşan kuraklık sonucunda boyların Batı'ya doğru hareketi olmuştur. Peki neden Batı yönünde? Oluşan kuraklıktan kurtulmak için diğer yönlerde hareket mümkün değil miydi? Kuzeye doğru hareket doğal ortamın keskinliğiyle kısıtlıydıysa, Doğu'ya ve Güney'e hareket mümkün değil miydi? Bu hareketin yönünü belirleyerek durumu netleştirmek mümkündür. Coğrafi açıdan bakıldığında, Güney'e ve Güney-batıya doğru hareket yönünde farklı uygarlıkların – Çin ve Hint uygarlıklarının mensuplarının yerleşme alanı olduğunu görüyoruz. Diğer yönlerde doğal ortamın elverişsizliği tek bir yol bırakmış oluyordu – Batı. Neden bu yönde? Çünkü bu yönde “Büyük Bozkır” Türk'ün sürekli oturduğu doğma bir mekandı. Türkler Avrasya kıtasında Altay'dan Karadeniz sahillerine kadar büyük bir coğrafyada her zaman yerleşik olmuşlardır. İklimin değişmesiyle kendileri için doğma mekanda sıkıntısız yayılabildiler. Böylece, Türkler Batı yönünde hareket kuşağı boyunca bu topraklarda göçmen değiller. Türk halkları sadece bağlı oldukları doğal iklim çerçevesinde belli dönemde herhangi bir nedenle farklı yönlere hareket ediyorlardı.

Bu bağlamda belirtmeliyiz ki, Türkler Avrasya kıtasında “Büyük Bozkır”ın her yerinde yerli halk olarak görülüyorlardı. Bu yaşam alanı hem Ön Asya, Kafkasya ve Anadolu'yu, hem de Altay, Orta Asya'yı kapsıyor. Aynı doğal yaşam-alanı kapsamında yaşanan göçler ise Türk kültürel miras ve değerlerinin tüm coğrafi şerit boyunca yayılmasına neden olmuştur. Hiçbir durumda kabul edilemez ki, yaşanan göçler bir etniğin yeni bir mekana sonradan dahil olmasıdır. Kanaatimizce, bu göç akımları Büyük Bozkırda ayrı-ayrı topraklarında Türklerin zaman-zaman azalıp – çoğalmasına, baskın duruma yükselmesine veya azınlığa

dönüşmesine neden olmuştur. Fakat hiçbir durumda Türk uygarlığı izlerinin tamamen kaybolmasına götürmemiştir.

Böylece, biz Türklerin ilk vatanı ve göçüyle ilgili Altay teorisini kabul etmiyoruz. Bizim düşüncemize esasen, Türkler Avrasya coğrafyasında kendi doğal yaşam-alanları boyunca yaşamışlardır. Zaman-zaman çeşitli doğal, ekonomik, siyasi ve diğer sebeplerden bu mekan içinde tüm yönlerde göç etmiş, yeni mekanlara yerleşmiş veya eski yurt yerlerine yeniden dönmüşlerdir.

Belirtmek isteriz ki, biz “her uygarlığın kendine özgü doğal yaşam-alanı bağılılığı” ilkesine öncelik veriyoruz. Coğrafi etken ona göre önemlidir ki, bu coğrafyanın doğal yaşam-alanı uygun uygarlığın kendine özgü özelliklerinin şekillenmesinde doğrudan yer alan en önemli faktörlerden biridir. Örneğin “Sahra” Arap uygarlığının, “Orman” Slav uygarlığının, “Deniz” Batı uygarlığının niteliklerini belirleyen etkenlerdir. Bu açıdan yaklaşıldığında Türklerin vatanlarının bulunduğu doğal yaşam-alanı da “Bozkır” etkeniyle nitelendiriliyor.

Türk uygarlığının sınırları bozkır yaşam-alanıyla çevreleniyor ve bu yaşam alanının sınırları bozkırın diğer doğalyaşam-alanlarla ikame olunduğu bölgeden geçiyor. Zira Batı’da bu Karadeniz’in Kuzeyi, Karpat dağlarından başlayan “Orman”la, Güney ve Güneydoğu’da Çin uygarlığının başladığı “Çay”la, Güneyde İran uygarlığının başladığı “Dağ”la sınırlıdır.”Bozkır”yaşam-alanının dışında Türk uygarlığı yayılabilse de, kendi varlığını ciddi şekilde, sonuna kadar koruyamamış, sadece onun egemen olduğu dönemlerden maddi-manevi izleri kalmıştır. Biz bunu Türk uygarlık mensuplarının Mısır’da, Hindistan’da, Avrupa’da, Çin’de tarihin belli aşamalarındaki egemenliği dönemlerinden görüyoruz. Türk uygarlık mensupları olan çeşitli devletler bu coğrafyaları uzun süre kendi yönetimleri altına alsalar da, passionerlik dönemini yaşadktan sonra bu mekanlarda kendi varlığını koruyamamışlardır. Bu yerlerde Türk kültürü büyük etki gösterse de, bir uygarlık olarak kalıcı olamamıştır.

Türk uygarlık mensuplarının diğer uygarlık mensuplarıyla ilişkileri işte doğal yaşam-alanı unsuru temelinde kurulmuştur. Bunun en parlak örneklerinden biri Türk-Çin uygarlıklarının ilişkisidir.

Tarih boyunca Çin’le “Bozkır” halklarını Büyük Çin Seddi ayırmıştır ve “Bozkır” kültürünün taşıyıcılarından zıt hatta galip gibi göç edenler dahi bir süre sonra tarih sayfasından silinmişler. Çin ve Türk uygarlıklarının geleneksel mücadelesini kültürler arasında keskin farklılıklarla anlatıyorlar. Genellikle, Çin uygarlığının sadece Türk değil, kendi coğrafi sınırlarının ötesindeki tüm diğer uygarlık türleriyle ilişkilerinde çatışma gözlemlenir. Tesadüf değildir ki, tarihin çeşitli aşamalarında yüzyıllardır Çin’in etki alanında yaşayan Tibetliler, Moğol veya Uygurlar Çin uygarlığının doğal sınırları ötesinde olduğundan bu temastan güçlü etkilenmemiş, temsil ettikleri medeniyet öğelerini koruyabilmişlerdir.

Tarih kaynaklarında da Türk ve Çin uygarlık mensuplarının barışmazlığının onların farklı doğal yaşam- alanını temsil etmesiyle ilgili olduğuna dair bilgiler var. Örneğin, Göktürk Kağanlığı’nın lideri Bilge Kağan (716-734) Çinlileri taklit edip, büyük şehirlerin etrafına duvar çekmek istediği zaman onun veziri Tonyukuk’un fikirleri bu konulara açıklık getiriyor: “Biz Bozkır milleti olmuştuk, başarılarımız da bunda olmuştur. Güçlü olduğumuz zaman saldırı yaparız, zayıf olduğumuzda da Bozkırda geri çekiliriz. Çinliler bizim yüz eşitliğimizdeler, eğer biz şehirde sıkışıp kalırsak, onlar bizi mahvedebilir”. Sonra Kağan Buda ve Tai mezheplerini Türkler arasında yaymak istedikte, Tonyukuk bu fikri de makul görmemiş ve bildirmiştir ki, bu mezhepler insanı hassas kılar ve hükmetme kudretini insandan alır (4, s.21).

Genellikle, gözlemler göstermektedir ki, zengin Çin kültürü tarihin hiçbir aşamasında diğer kültürlerle uyum sağlamaya, benzerleşmeye eğilim etmemiştir. Onun başka kültür temsilcileriyle ilişkisi sadece kendine katma, asimilasyonla sonuçlanabilir. Çin kültürü Orta Asya'da da kabul edilemez, yabancı unsur olmuş, Çin kültürünün ideolojisi bu bölgede sadece güç sayesinde ilerleyebilmiş, yerel kültürü ise yüzyıllardır eritmeye eğilim göstermiştir. Bu özellikleri Lev Gumilev şöyle nitelendiriyor: «Orta Asya'nın tüm halkları için Çin kültürü kabuledilemez olmuştur. Türklerin Çin ideolojisine karşı koydukları kendi ideolojik sistemi olmuştur. Hatta II Türk Kağanlığı'nın çöküşünden sonra Asya'da dini inançların değişmesinde bile bu, kendini gösteriyordu. O zaman Uygurlar Maniliği, Karluklar İslam'ı, Basmal ve Ongutlar – Nesturiliği, Tibetliler – Hint Budizmini kabul ettiler, ama Çin ideolojisi Büyük Çin Seddi'ni geçemedi” (5).

Fakat aynı zamanda Çin uygarlık alanına dışarıdan dahil olan herhangi bir yabancı kültür temsilcisinin kendi değerlerini koruyamadığını da görüyoruz. Çin'de 385550 yıllarında mevcut olmuş ve savaşı kazanmış Türk Tabgaç devleti sadece kendi varlığını ve Türk değerlerini koruyamamakla yetinmedi, hatta kısa bir süre sonra bu devletin kendisi Türk uygarlık mensuplarına karşı Çin ideolojisinin en büyük temsilcisi oldu.

Böylece, Türk ve Çin uygarlığı arasında ilişkiler uyumsuzluk niteliği taşıyor. Onların temsilcileri kendi doğal sınırlarını aşarak biri diğerinin alanına girdiğinde hiçbir zaman kendi varlıklarını, milli – manevi değerlerini koruyamamışlar. Bunun içindir ki, bu iki uygarlığın sınırları belki de bin yıllardır aynı kalmıştır, yaşanan değişiklikler ise periyodik olmuştur.

Uygarlıklar arası düzlemde Türk – Arap ilişkileri “Bozkır” ve “Sahra” niteliklerine uygun kurulmuştur. Tarihte hem Arapların Türkler (VII-XI yüzyıllar), hem de Türklerin Araplar üzerinde (XI-XX yüzyıllar arasında belli aralıklarla) yönetimi dönemi bu iki uygarlık mensuplarının ilişkileri oluşmuş ve kendine özgü özellikleriyle farklılık göstermiştir. Gözlenen temel nokta şudur ki, uygarlık düzleminde her iki kültür ögesi kendi gelişimlerinin kabarma döneminde birbirlerinin yerleşme alanını belli tarihi dönem boyunca denetim altında tutmuşlardır. Ama bununla birlikte, bu konumdan oluşan etki kalıcı olamamıştır. Bu zaman ise uygarlık ögesinin kendi doğal yaşam-alanı dışında yaşam döngüsünü sürdürememesi kendini göstermiştir. Zira “Sahra” yaşam-alanını temsil eden Arap uygarlık mensubuyla “Bozkır” yaşam-alanını temsil eden Türk uygarlık mensupları kendi doğal yaşam-alanı dışında passionerliğin zayıflamasıyla mevcudiyetlerini koruyamamışlardır. Ama bununla birlikte belirtmeliyiz ki, sırf uygarlık düzleminde bu ögeler arasında keskin çatışma da nitelendirici değildir. Onların ilişkileri “Sahra” ve “Bozkır”ın doğal koşullarına uygun olarak huzurlu birlikte yaşam olmalıdır ve daha ziyade uyumla nitelendiriliyor.

Türk uygarlığının uyuşmazlıkta olduğu diğer bir uygarlık ise İran'dır. Uygarlık düzleminde bu iki kültürel turun temsilcileri arasında daima uyuşmazlık görülmüştür. Fakat dikkati çeken esas nokta Türk ve İran uygarlık mensuplarının birbirine karşı asimilasyon eğilimli olmasıdır. Böyle olmasaydı, tarihi gelişim sürecinde Türk – İran devletlerine tanık olmazdık. Bu örneği bir uyum, yüksek uzlaşma olarak değerlendirmek ise sadece zahiri görüntüye dayalı olabilir. Gerçekle bu tür olguların bulunması onların birbirine karşı asimilasyon sürecine hoşgörüsüz olmasının sonucudur. Bunun ise nedenleri arasında öncelikle her iki uygarlığın benzer doğal yaşam- alanına sahip olmasına ilişkindir. Bu nedenle "Bozkır" kültürel ögesini temsil eden Türk uygarlığı ve "Dağ – Bozkır"ı temsil eden İran uygarlığı arasında aynı doğal yaşam-alanı kapsamında herhangi birinin passionerlik döneminde benimsemesiyle sonuçlanır.

Genellikle bizim kanaatimizce esasen hiçbir uygarlık kendi doğal yaşam-alanı dışında varlığını uzun süre tutmaya kadir değildir. Biz "her bir uygarlığın doğal yaşam-alanı bağlılığı" ilkesine öncelik veriyoruz. Ünlü bilim adamı, Profesör Cavad Heyet de Türklerin doğal yaşam-alanı bağlılığı savından yanadır. O, yazıyor: "Aslında bir bozkır halkı olan Türk illeri göç sırasında kendi yaşam koşullarına ve bozkır iklim ve kültürüne karşı olan yerlerde, örneğin cengel veya çok sıcak ve nemli yerlerde yerleşmemişlerdir. Bazen de başka milletlerin arasında ve yabancı kültürün etkisinde kalıp yaşamak zorunda oldukları zaman onların etkisi altında kalıp kendi varlıklarını kaybetmişlerdir. Örneğin, Çin'de V-VI

yüzyıllarda Tabgaçlar, Avrupa'da Hunlar, Balkanlar'da Bulgarlar ve Kuzey Hindistan'da Halaçlar ve diğerk Türkler gibi" (4, s.9).

Her bir uygarlığın kendi doğal yaşam-alanı bağılılığına ilişkin konulara kısa göz attıktan sonra Türk uygarlığının yerleşme alanı meselesine dönüyoruz. Lev Gumilev yazıyor ki: "Avrasya'nın kalbi – Büyük Bozkır – eski Türklerin toprağıdır, – Çin Seddi'nden Karpat dağlarına kadar uzanıyor. Güneyden Afganistan ve İran, Kuzeyden ise Sibiry ormanlarıyla çerçevesi. Ta eskiden bu çölü İskitler, Farıslar – Turan, Çinliler – "kuzey barbarların çölü" – Beyhu adlandırmışlardır". Büyük âlimin mülâhazalarından da görüldüğü gibi, bu büyük mekanı tek organizma gibi nitelendiren tek faktör "Bozkır" yaşam-alanıdır. Burada Türkün vatani olarak ayrıca ne Altay, ne Karadeniz kıyısı, ne Anadolu gösterilmiyor. Yani Türk'ün vatani olarak bütün "Büyük Bozkır" düşünülüyor, onun her tarafında, tüm yerlerinde Türk halkları göçmen değil, yerel etniktir. Sadece iklim şartlarının değişmesi veya diğerk sebeplerden bu mekan kapsamında Türk halkları zaman-zaman yerlerini değiştirmişlerdir.

Bu iddiayı doğrulayan faktörlerden biri de Türk yazı sistemine dayanmaktadır. Türk alfabe sisteminin, onun temelinde duran Türk damgalarının ilk kaynaklarıyla ilgili yapılan araştırmalar Türklerin Ön Asya ve Kafkasya’da yerel olmasını bir daha kanıtlıyor. Bilindiği gibi, dünya tarihinde ilk yazılar piktogramlar şeklinde olmuştur ve daha çok taşlar üzerinde yazılıyordu. Piktografik yazı gerçek anlamda yazı olmamış, içeriğin işaretler ve resimlerle verilmesidir. Bu nedenle, kaya çizimlerindeki her bir resmin somut içerik taşıdığı muhakkaktır.

Türk uygarlığının yerleşme alanında ise biz bu işaretlerin hem Batıda (Azerbaycan’da Gemikaya – Gobustan kaya resimleri), hem de Doğuda (Orhun- Yenisey anıtları) ve hatta

merkezde (Karadeniz'in Kuzeyinde kaya resimleri) birbirinden bağımsız olarak, ama muhtemelen, belli ilişki yaratıldığının arkeolojik izlerine rastlıyoruz. Azerbaycan topraklarında Gobustan, ayrıca Gemikaya yapılarında yapılan arkeolojik araştırmalar gösteriyor ki, bu yazılar Türk kavimlerine aittir ve bu işaretler sonradan gelme değil, yerli kökenlidir. Çünkü onların okunuşunda yerli coğrafyanın toponimi, etnografisi, inanç sistemleri, çeşitli Türk kavimlerine ait damgalar anahtar olmuştur.

Azerbaycan'ın Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nde bulunan Gemikaya yazıtlarında kaya yazı işaretlerinden 17 harfin Oğuz damgası olması fikri ileri sürülmüştür.

Bu olgu Milattan Önceki bin yıllarda da bu diyarın Türk uygarlığının vatanı olması ve Türk kültürünü temsil etmesini teyit etmeye olanak sağlar. Çünkü Gemikaya anıtları taş devrine aittir ve Azerbaycan topraklarında ilk yerleşim sitelerinden biridir. Kaya üzerindeki resimlerdeki harflerin Oğuz damgası olması ise bu bölgelerde ilk dönemden başlayarak yaşıyan nüfusun kültürel mirası sayılır.

Böylece, insanlık tarihinde kendine özgü izi olan Türk uygarlığı benzer manevi değerlere dayanıyor. Türk uygarlığının oluşmasında onun kendine özgü özellikleri – tüm tarihi dönemler boyunca kesilmeyen devletçilik geleneği, örf ve geleneklerin (Törenin) toplumda yüksek manevi değer olarak baskın konumu (Törenin hatta birçok durumda dinden üstün tutulması), dini bakışta monoteist inanç, aile değerleri (ordu ve aile Türk toplumunun iki temel dayanağını oluşturuyordu), diğer uygarlık mensuplarına karşı hoşgörü ve birlikte yaşama alışkanlıkları önemli rol oynamıştır. Türk uygarlığı için “Bozkır” yaşam-alanı yaygındır ve Türklerin yayıldığı büyük mekanı tek organizma olarak nitelendiren temel faktör bu yaşam-alanıdır. Burada Türkün vatanı olarak ayrıca ne Altay, ne Karadeniz kıyısı, ne Kafkasya, ne Anadolu görülmez. Türk'ün vatanı bütün “Büyük Bozkır” kabul ediliyor, onun her tarafında Türk halkları göçmen değil, yerel etnik olarak kabul edilmelidir. Avrasya coğrafyasında “Bozkır” yaşam-alanı kapsamında Türk uygarlığı Doğuda olduğu gibi Batıda da (Kafkasya, Ön Asya) birinci nesil uygarlıklara aittir. Sadece iklim şartlarının değişmesi veya diğer doğal, ekonomik, sosyal nedenlerle bu mekan kapsamında Türk halkları zaman- zaman yerlerini değiştirmiş, Büyük Bozkırda daima harekette olmuşlardır.

Dr. Arastu HABİBBEYLİ
Orijinal Kaynak: İRS Dergisi Sayı: 8 2013 – <http://www.irs-az.com>
Alıntı kaynağı: <https://www.altayli.net/altay-teorisinin-gizemleri.html>

Kaynakça

- Сэмюэль Хантингтон. Столкновение цивилизаций. – Москва, 2003. стр. 94
- Receb Albayraq Hacaloğlu. Türkmen ve Asur kiliselerinde okunan türkçe ilahi metinler. – Ankara, 1996. sah. 30.
- Osman Karatay. İran ile Turan. Hayali milletler çağında Avrasya ve Orta Doğu. – Ankara, 2003. s.5
- Cavad Heyat. Türkların tarix va madaniyyatına bir baxış (İslam dan avval va İslam dövrü). – Bakı, 2009.

- Гумилев Л.Н. Ритмы Евразии, Москва: Экспрос, 1993, стр.147.

[status draft]

[nogallery]

[geotag on]

[publicize off|twitter|facebook]

[category arařtırma]

[tags TARİH, Nostalji, Arkeoloji, research, Arastu Habıbbeyli, Altay, Teori, Gizem]